

DR HAB. HALINA RUSIŃSKA-GIERTYCH
(1965-2022)

W piękny zimowy i mroźny dzień odbył się pogrzeb dr hab. Haliny Rusińskiej-Giertych, która zmarła 10 grudnia 2022 r. we Wrocławiu. Na Cmentarzu Osobowickim żegnała Zmarłą rodzina, przyjaciele i znajomi oraz dyrekcja i liczne grono współpracowników z Instytutu Nauk o Informacji i Mediach Uniwersytetu Wrocławskiego (dawny Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa), a także przedstawiciele Wydziału Filologicznego UWr w osobie dziekana, prof. UWr dr hab. Arkadiusza Lewickiego. Uroczyste pożegnały Halinę Rusińską-Giertych we wzruszających mowach pogrzebowych Dyrektor Instytutu Nauk o Informacji i Mediach, prof. UWr dr hab. Aneta Firlej-Buzon oraz Prezes Wrocławskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego mgr Magdalena Lamperska.

Halina Rusińska-Giertych urodziła się 13 marca 1965 r. w Kurowicach. Lata młodości spędziła w Łądku Zdroju, gdzie ostatecznie osiadła Jej mama Józefa, która przyjechała na Ziemię Odzyskane z okolic Lwowa. Halina Rusińska Giertych w 1984 r. ukończyła Liceum Ogólnokształcące w Łądku Zdroju i podjęła dalsze kształcenie w Policealnym Studium Zawodowym, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wałbrzychu, gdzie w 1986 r. otrzymała dyplom technika ekonomisty, o specjalności zaopa-

trzenie i gospodarka materiałowa. W latach 1986-1991 studiowała w Uniwersytecie Wrocławskim w Instytucie Bibliotekoznawstwa. Tytuł magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej uzyskała na podstawie pracy pt. *Księgarnia Karola Bogustawa Pfaffa we Lwowie w latach 1780-1830* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Józefa Szczepańca, wybitnego polskiego badacza książki i ruchu wydawniczego w okresie oświecenia. Będąc wykwalifikowanym bibliotekarzem o specjalności nauczycielskiej, w latach 1991-2005 pracowała jako nauczyciel-bibliotekarz w bibliotece w Szkole Podstawowej nr 65 we Wrocławiu przy ul. Kłodnickiej 36, która w 2000 r. przekształciła się w Gimnazjum nr 18, a w 2002 r. w Zespół Szkół nr 24. W 2003 r. Halina Rusińska-Giertych uzyskała najwyższy awans zawodowy przewidziany przez Kartę Nauczyciela – nauczyciela dyplomowanego. W trakcie pracy zawodowej systematycznie podnosiła swoje kwalifikacje, co potwierdzają liczne kursy i warsztaty doszkalające, jakie odbyła w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym we Wrocławiu, m.in. takie jak: Seminarium dla bibliotekarzy prowadzone przez prof. Jana Trzy-nadlowskiego, pt. *Biblioteka w systemie edukacji narodowej (1992-1994)*; *Metody i formy wzbogacające zajęcia przysposobienia czytelniczego i informacyjnego (1995-1997)*; *Literatura współczesna dla dzieci i młodzieży. Poszukiwania, interpretacja i trafny dobór tekstów omawianych i promowanych (1997-1998)*; *Tworzymy nowoczesny system informacji w bibliotekach szkolnych (2001-2002)*; *Biblioterapia dla każdego – czyli jak wspierać uczniów o szczególnych potrzebach informacyjnych (2002, 2004)*; *Internet jako narzędzie pracy nauczyciela bibliotekarza (XII 2004 – II 2005)* i kilka innych. W tym okresie zaczęła również publikować pierwsze artykuły w czasopiśmie fachowych, takich jak: „*Biblioteka w Szkole*”, „*Poradnik Bibliotekarza*” oraz w serwisie *Biblioteczne Centrum Zdalnej Edukacji*, będące pokłosiem Jej pracy dydaktyczno-kulturalnej z uczniami, głównie konspekty lekcji bibliotecznych i scenariusze konkursów czytelniczych.

Równolegle do pracy zawodowej w latach 1997-2001 podjęła w Uniwersytecie Wrocławskim studia III stopnia, w Studium Doktoranckim Bibliologii, Językoznawstwa i Literaturoznawstwa i uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie bibliologii na podstawie rozprawy doktorskiej *Drukarnia Pillerów w polskiej kulturze literackiej Lwowa 1773-1800*, której promotorem był prof. dr hab. Józef Szczepaniec, a recenzentami dr hab. Danuta Hombek i prof. dr hab. Janusz Sowiński, nadany uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 11 czerwca 2002 r. Halina Rusińska-Giertych sama wspominała, że to prof. Szczepaniec dostrzegł w niej dociekliwą i cierpliwą badaczkę, stąd zaproponował Jej podjęcie studiów doktoranckich, a po obronie doktoratu, zachęcał Ją wielokrotnie do kontynuowania pracy naukowo-dydaktycznej w szkole wyższej. W końcu uległa tym namowom i od 1 października 2003 r. związała się zawodowo z Instytutem Informacji Naukowej i Bi-

bliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie przeszła kolejne szczeble awansu, asystenta i od 2004 r. adiunkta, niestety, choroba przeszkodziła Jej w staraniach o etat profesora uczelni. Dodatkowo, w latach 2006-2010 prowadziła zajęcia jako wykładowca w Kolegium Nauczycielskim im. Grzegorza Piramowicza we Wrocławiu z zakresu historii kultury książki oraz edukacji czytelniczej i medialnej.

Naukowo stale pozostawała w kręgu tematyki książki oświeceniowej i ruchu wydawniczego, szczególnie we Lwowie, ale coraz częściej zaczęła podejmować tematy z zakresu kształcenia bibliotekarzy na potrzeby różnego typu bibliotek i bibliotekarstwa oświatowego. Jednocześnie prowadziła wykłady i ćwiczenia, w których umiejętnie łączyła doświadczenia nabyte w pracy w bibliotece szkolnej z uniwersyteckim kształceniem modułowym, dwukierunkowym, przygotowując studentów, głównie bibliotekoznawstwa i polonistyki, ale też historii, do pracy w instytucjach oświaty i kultury. Była opiekunem praktyk zawodowych, szczególnie tych, odbywanych w bibliotekach szkolnych. Zajęcia te cieszyły się dużym zainteresowaniem studentów, bowiem dobrze przygotowywały ich do przyszłej pracy pedagogicznej, a wiedza przekazana przez Halinę Rusińską-Giertych, co szczególnie podkreślali w ankietach ewaluacyjnych, okazywała się bardzo przydatna i bezcenna w kontaktach z uczniami. Ta tematyka, dotycząca bibliotek szkolnych i zawodu bibliotekarza-nauczyciela, była często wybierana przez studentów na prowadzonych przez nią seminariach licencjackich, w sumie była promotorem 25 prac licencjackich.

Systematycznie poszerzała zainteresowania badawcze z zakresu książki, bibliotek i spraw wydawniczych w okresie oświecenia o zagadnienia dotyczące dziejów książki w środowiskach zakonnych na ziemiach ruskich Rzeczypospolitej w XVII-XIX w. Była uczoną o dużym dorobku, łącznie opublikowała 55 artykułów, rozdziałów w monografiach zbiorowych i recenzji. Współredagowała monografię pt. *Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej* (Wrocław 2015). Organizowała konferencje naukowe, szczególnym echem w środowisku polskich i zagranicznych bibliologów odbiła się konferencja poświęcona Karolowi Głombiowskiemu, zorganizowana w 2012 r., w stulecie urodzin tego wybitnego uczonego, której była kierownikiem wspólnie z dr Renatą Aleksandrowicz. Aktywnie uczestniczyła w realizacji grantów badawczych. Pierwszym był wewnętrzny projekt badawczy pt. *Drukarnie zakonne Kościoła łacińskiego w prowincji ruskiej (XVII-XIX w.)* (nr 2894/W/IINB/08), realizowany w latach 2008-2009. W jego ramach, oprócz ogólnego rozpoznania problematyki drukarstwa zakonnego, przygotowała opracowanie pt. *Działalność typograficzna dominikanów łuckich w latach 1787-1831*, [w:] *Dominikanie na ziemiach polskich w epoce nowożytnej*, [t.] 5, red. Anna Markiewicz i Marek Miławicki OP (Kraków, 2009, s. 349-368). Wzięła też udział w ogólnopolskim projekcie pt. *Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych*

bibliotekach gminnych, realizowanym w 15 latach 2009-2011 (Polskie Towarzystwo Bibliologiczne Oddział Warszawski i Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego), gdzie opracowała dwa programy praktyk dla studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (studia I i II stopnia), a następnie podjęła się ich wdrożenia, monitoringu i ewaluacji. W latach 2012-2016 współuczestniczyła w realizacji grantu, kierowanego przez historyka Marka Derwicha z UW, pt. *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja*, realizowany w latach 2012-2016 (Narodowy Program Rozwoju Humanistyki; nr 11H 11 021280).

Była również bardzo ceniona jako uczona w kręgach ukraińskich badaczy i pracowników książki oraz chętnie podejmowała z nimi współpracę naukową. Przez wiele lat wchodziła w skład kolegium redakcyjnego ukraińskiego czasopisma naukowego wychodzącego we Lwowie „*Visnik L'vivs'kogo Uniwersitetu. Seriâ knigoznavstvo, bibliotekoznavstvo ta informacijni tehnologi*” i była autorką wielu opublikowanych na jego łamach artykułów. Brała udział z referatami, przeważnie na zaproszenie, w konferencjach zorganizowanych przez Lwowską Narodową Naukową Bibliotekę Ukrainy im. W. Stefanyka (ukr. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника). Wynikało to z faktu, że najczęściej uwagi w badaniach poświęcała tematyce lwowskiej, co miało związek zarówno z kwestiami naukowymi, jak i z kontaktami rodzinnymi, bowiem większość rodziny od strony mamy Haliny Rusińskiej-Giertych pozostała po II wojnie światowej na terytorium Ukrainy i do dziś mieszka we Lwowie i okolicach. Z tych dwóch powodów, naukowego i osobistego, często wyjeżdżała do tego miasta w ramach dwustronnych umów pomiędzy Uniwersytetem Wrocławskim a Lwowskim Uniwersytetem Narodowym im. Iwana Franki, (ukr. Львівський національний університет імені Івана Франка) i prowadziła żmudne kwerendy biblioteczne w Bibliotece Uniwersytetu Lwowskiego i Lwowskiej Narodowej Naukowej Bibliotece Ukrainy im. W. Stefanyka oraz w lwowskich archiwach naukowych. Z wyjątkową pasją poszukiwała i wertowała zachowane polskie inwentarze biblioteczne, katalogi księgarskie i aukcyjne, prospekty wydawnicze, prasę lwowską i wiele innych dokumentów ukazujących kulturę książki zarówno Lwowa, jak również kulturę intelektualną całej Galicji na przełomie XVIII i XIX w. Zbieraniu tych materiałów poświęcała kilka lat, skrupulatnie je gromadziła i analizowała z myślą o napisaniu pracy habilitacyjnej. Na realizację tych badań uzyskała w latach 2011-2014 z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego prestiżowy projekt badawczy własny (nr N N103 405340), którego była kierownikiem. Jego efektem był cykl publikacji, a szczególnie monografia pt. *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia* (Wrocław 2018), będąca podstawą do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego. W tej pracy, pionierskiej w nauce

polskiej, udało się pokazać, jak wielką rolę odegrała książka w kulturze Lwowa, w latach 1772-1830. W jednej z recenzji tej książki (zamieszczonej na łamach czasopisma „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi” 2018, t. 12), autor Jacek Puchalski stwierdził jednoznacznie, że „że Autorce [Halinie Rusińskiej-Giertych, przyp. BK] udało się wypełnić lukę w dotychczasowym stanie badań na temat kultury książki Lwowa na przełomie XVIII i XIX stulecia”, co wcale nie było łatwe w kontekście poszukiwań źródeł do badań. Warto dodać, że z dzisiejszej perspektywy, a szczególnie wojny, jaka toczy się na Ukrainie zaatakowanej przez Rosję, zebranie tego materiału ma już wymiar archiwalny. 19 marca 2019 r. Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego nadała Halinie Rusińska-Giertych stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie bibliologia i informatologia.

Zmarła aktywnie włączała się w działania towarzystw naukowych, przynależała jako członek do Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym oraz Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, w którym od 2019 r. była zastępcą prezesa, a od października 2021 do marca 2022 r. pełniła obowiązki prezesa.

Praca naukowa i dydaktyczna Haliny Rusińskiej-Giertych na Uniwersytecie Wrocławskim została wielokrotnie doceniona przez przełożonych, co potwierdzają otrzymane nagrody rektorskie za osiągnięcia naukowe (za 2018 r.), dydaktyczne i organizacyjne (za 2013 r.), głównie były to nagrody indywidualne. Sumienność, dokładność i zaangażowanie w wykonywaną pracę stanowiły Jej markę, zarówno w pracy zawodowej, jak i w życiu codziennym. Prywatnie była wielką miłośniczką roślin i ogrodów, z pasją pielęgnowała swój przydomowy ogród na wrocławskich Kuźnikach, który był wizytówką zarówno domu, jak i jego otoczenia, wyróżniającego się na tle innych zabudowań pięknem barw, kolorów, zapachów, aranżacją przestrzeni i dbałością o każdy detal architektury krajobrazu. W nim też chętnie przyjmowała przyjaciół i koleżanki z pracy.

Po habilitacji Halina Rusińska-Giertych nadal kontynuowała swoje badania i zajęcia dydaktyczne, które prowadziła zdalnie, niemalże do ostatnich chwil życia, chcąc choć w ten sposób mieć systematyczny kontakt ze studentami, ale brutalnie przerwała je ciężka choroba i przedwczesna śmierć.

Bożena Koredczuk
Instytut Nauk o Informacji i Mediach UW

Tekst wpłynął do Redakcji 14 kwietnia 2023 r.